

Vietnamci

Vietnam
neboli Vietnamská
socialistická republika
se nachází na východním
pobřeží poloostrova Zadí
Indie. Sousedí se státy Laos,
Kambodža a Čína. Její území má
tvar písmene S. Někdy bývá
přirovnáváno k hadovi nebo
drakovi. Podle něj se
Vietnam označuje za
„zemi draka“.

Základní informace o vietnamské socialistické republice

Rozloha: 331 040 km²

Vietnam je rozlohou 4krát větší než Česká republika.

Počet obyvatel: 86 967 524 (červenec 2009)

Vietnam je 5. nejlidnatější zemí JV Asie.

Hlavní město: Hanoj

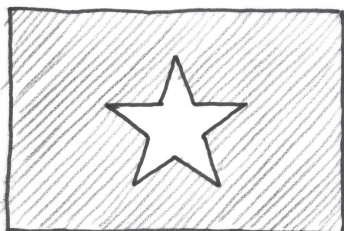
Největší město je Ho Či Minovo město, které dříve neslo název Saigon, má více než šest a půl milionů obyvatel.

Úřední jazyk: vietnamština

Více než 50 národnostních menšin mluví kromě vietnamštiny také vlastním jazykem. Mladší generace ve městech může umět anglicky, event. i francouzsky, obecně však platí, že kromě turisticky nejnavštěvovanějších lokalit není znalost světových jazyků u Vietnamců běžná.

Prezident: Nguyen Minh Triet

Vietnamská vlajka:

Na červeném poli je žlutá pěticípá hvězda symbolizující jednotu lidu a budování socialismu. Pět cípů hvězdy představuje vietnamské dělníky, rolníky, intelektuály, mládež a vojáky. Má funkci hvězdy červené, ale protože je list vlajky červený, byla pro ni zvolena žlutá barva (červená a žlutá jsou oblíbené barvy v této části světa). Barva listu znamená revoluci a krev prolitou za svobodu země.

Měna: vietnamský dong

Hrubý domácí produkt¹: 2800 USD/osoba (2008)

Politický režim

Vietnamská socialistická republika je stát, jemuž vládne jediná, komunistická strana. Kromě komunistické ideologie však jen málo připomíná jiné, dnes již zaniklé socialistické režimy – funguje na principu volného trhu. Jedná se o republiku se systémem jedné strany a jednokomorovým parlamentem. Hlavou státu je předseda Státní rady. Ta je působícím orgánem jednokomorového Národního shromáždění, což je nejvyšší zákonodárná autorita. Vládnoucí silou je Komunistická strana Vietnamu. Hlavou státu je prezident Nguyen Minh Triet, který byl zvolen v červnu 2006.

Problémy země

Zejména oblasti středního Vietnamu zůstaly zamořené dioxiny, které Američané používali za války na přelomu 60. a 70. let 20. století jako útočné plyny. Celá společnost trpí korupcí a úplatkářstvím, mimořádně naléhavým problémem je i extrémně špatná dopravní situace ve velkých městech. S tím souvisí velmi špatná ekologická situace, již kromě znečištění prohlubuje např. i nelegální těžba dřeva. Problémem je také prohlubování rozdílů mezi bohatými a chudými, nerovnoměrný rozvoj měst a venkova, kde je velmi nízká životní úroveň. V odlehlých oblastech je mimo jiné také špatný přístup ke zdravotní péči. Přestože Vietnam je země s dostatkem vodních zdrojů, některé oblasti se mohou potýkat i s nedostatkem pitné vody. V posledních letech narůstá počet osob nakažených HIV/AIDS. (Jejich nemoc znamená v očích ostatních těžké stigma.)

¹/ Podle parity kupní síly na obyvatele (PPP)

Historie

První známý státní útvar vznikl v deltě Rudé řeky už v roce 257 př. n. l. Od roku 111 př. n. l. až do roku 939 n. l. byla tato oblast pod nadvládou Číny. Ve 13. století došlo k nájездům ze strany Mongolů. Od 16. století přijížděli do oblasti první evropští misionáři. V 19. století se stal Vietnam francouzskou kolonií, jež byla tvořena třemi oblastmi. Na severu to byla oblast Tonkin s hlavním městem Hanoj, střední část se nazývala Annam s hlavním městem Hue a třetí oblast, s hlavním městem Saigonom Končinčina, se nacházela na jihu.

V období druhé světové války byl Vietnam okupován Japonci, i když zde stále sídlil francouzský guvernér. Po válce se Vietnamci snažili získat nezávislost na Francouzích. Boje proti kolonizátorům trvaly až do roku 1954. V tomto roce došlo k rozdělení země podél 17. rovnoběžky. Severní Vietnam (Vietnamská demokratická republika) v čele s Ho Či Minem, byl komunistický. Jižní Vietnam (Republika Vietnam) byl naopak podporován západními zeměmi, zejména Spojenými státy americkými.

Sever podporoval partyzánský boj proti jihovietnamskému režimu vedenému Národní frontou osvobození jižního Vietnamu (někdy přezdívanou Vietkong), která usilovala o znovusjednocení země. Vzhledem k angažovanosti USA na jihovietnamské straně došlo k nové válce, která byla vedena v letech 1965–1973 (tzv. americká válka ve Vietnamu). Nakonec došlo k sjednocení Jižního a Severního Vietnamu a v roce 1975 vznikla Vietnamská socialistická republika. I v dnešní době je válka se Spojenými státy americkými závažným tématem.

„Proces sjednocování dvou států s odlišnou administrativní a správní organizací byl dlouhý a komplikovaný. Sever ještě několik let plně nedůvěřoval Jihu a tak na strategická místa dosazoval vlastní kádry, kteří ale dostatečně nerozuměli své práci. Výrazným krokem k zlepšení společenské situace ve Vietnamu byly hospodářské reformy doi moi započaté v roce 1986. Uvolnění obchodu a zlepšení mezinárodních vztahů umožnilo Vietnamu vyšvihnout se natolik, že se o něm ještě začátkem devadesátých let mluvilo jako o dalším „asijském tygru“.

Dnes, 30 let po pádu, nebo osvobození Saigonu, je Vietnam jednou z mála komunistických zemí na planetě, zemí s dlouhou tradicí válek. Odvolávají se k dějinám, jsou Vietnamci hrdí, že se dokázali ubránit nejmocnějším státům světa: Francii, USA, Japonsku a Číně i Mongolsku – z toho také pramení určitý pocit výjimečnosti ale také zaraženosti, když se nesetkávají s pochopením. Svůj svět si podle vlastních představ uspořádali v bolestném procesu za cenu nesmírných obětí, a tak není divu, že se k některým idejím euro-amerického globálního společenství chovají s přezíravou ostražitostí.“ (Kocourek, Pechová; 2006: 40–41)

Vietnamci v České republice

Proč vietnamští obyvatelé migrují?

Ve Vietnamu je velmi nízká životní úroveň. Většina obyvatel žije na venkově a žíví se zemědělstvím. Značné rozdíly jsou zejména mezi venkovem a městem. Řada kvalifikovaných lidí nenachází uplatnění a ani adekvátní finanční ohodnocení. Většina Vietnamců se snaží finančně zabezpečit svoje rodiny, proto hledají štěstí v zahraničí, mj. v České republice.

Vztah mezi Českou republikou a Vietnamem se vytvořil již v minulosti. V době ČSSR existovala v rámci komunistického bloku vzájemná spolupráce mezi oběma zeměmi, která vedla v 70. a 80. letech 20. století k hromadnému přijímání vietnamských dělníků a praktikantů do Československa. Vietnamským studentům byla poskytována stipendia.

Současná situace

Podle aktuálních údajů Českého statistického úřadu žije na území ČR více než 60 tisíc Vietnamců. Počet může být ve skutečnosti vyšší, a to v důsledku nelegálních pobytů (v řádu několika tisíc). Celé etnikum je v ČR rozloženo rovnoměrně, vyšší koncentrace je ve větších městech.

Většina vietnamského obyvatelstva přichází do České republiky za výdělkem a plánuje po několika letech návrat zpět do vlasti. Ten se ale většinou nekoná. Nejmladší generace vietnamského obyvatelstva je již ve zcela jiné situaci než její rodiče. Studují zde a většinou se zpět do své vlasti vrátit nechtějí. Většina z nich ani nezná dostatečně vietnamský jazyk.

V České republice působí dvě hlavní vietnamské organizace: Svaz Vietnamců v ČR a Svaz vietnamských podnikatelů. Kromě nich existují další organizace a sdružení, např. Občanské sdružení vietnamsky hovořících občanů ČR, které se snaží zachovat vietnamský jazyk.

Banánové děti

Vietnamské děti jsou v odlišné situaci než jejich rodiče. Navštěvují základní, střední a vysoké školy, kde dosahují vynikajících výsledků. Za svůj domov považují Českou republiku nebo chtějí odejít do nějaké západní země, ale zároveň se cítí být Vietnamci. Bohužel už ale neovládají tak dobře svůj rodný jazyk a nechtějí se ani vrátit zpátky do Vietnamu. Takové děti bývají označovány jako banánové děti. Na „povrchu“ vypadají jako Vietnamci, ale uvnitř už úplněmi Vietnamci nejsou.

Kulturní stripky

Vietnamský národ je hrdý na svoji statečnost a má svůj typický lidový charakter. Z historie přetrvávají rodinné vazby, které jsou velmi těsné i mezi vzdálenějším příbuzenstvím. Na rodinu klade důraz také konfuciánství. Pro Vietnamce je silnou životní hodnotou. Starším lidem se musí prokazovat úcta. Na druhou stranu mají starší povinnost starat se o mladší či „níže postavené“. I když je role hlavy rodiny tradičně – právě podle konfuciánských měřítek – rolí mužskou, na rozdíl od Číny se vietnamské ženy těšily vždy relativně dobrému postavení ve společnosti, takže je dnes najdeme i v řídicích pozicích vietnamských podniků a jiných vysokých funkcích.

Co se týče chování na veřejnosti, není slušné dát najevo druhému, že se zmýlil. Dotyčný by tedy neměl být zostuzen před ostatními, neměl by „ztratit tvář“. Upozornit veřejně na nedostatek druhého je považováno za neslušnost. Pokud je potřeba ukázat na chybu druhého, mělo by se tak učinit nepřímo.

Velmi důležitou hodnotou pro Vietnamce je vzdělání. Alespoň jedno dítě v rodině by mělo studovat, i kdyby na to měli jeho rodiče vydat veškeré našetřené peníze.

Jak se liší vietnamské chování od našeho?

Velmi dobrým příkladem je vnímání úsměvu. Úsměv má totiž v Asii kromě vyjádření radosti ještě několik dalších významů. Například v nepříjemné situaci nebo v nesnázích chce dotyčný zmírnit dojem trapnosti. Úsměv často vyjadřuje omluvu, například tehdy, když dotyčný nerozumí projevu mluvčího.

Další odlišností je, že se Vietnamci nelíbají na veřejnosti. Ani další projevy důvěrnosti mezi partnery opačného pohlaví nejsou na veřejnosti běžné.

Pro vietnamské obyvatele je příznačná také jejich pohostinnost. Jídlo je společenskou záležitostí, málokdy jí člověk sám.

Nejnápadnějším rysem vietnamské komunity se může zdát její relativní uzavřenost. Ta má několik příčin – jazyková bariéra; kulturní šok, který zažívají někteří Vietnamci po příchodu do Evropy; tíhnutí k tradičním hodnotám a k silným vazbám v rodinných, sousedských a krajských vztazích.

Vietnamská kuchyně

Pro celou jihovýchodní Asii je rýže nejdůležitější surovinou. Nejinak je tomu i ve Vietnamu. Pěstuje se v deltě Červené řeky a Mekongu. Dlouhozrnná i kulatozrnná rýže se v různých úpravách konzumuje každý den, někdy i vícekrát. Kromě přílohové rýže se z rýžové mouky vyrábějí těstoviny, sladké dobroty, nudle zvané „pho“ (čti fo) a rýžový papír, používaný k výrobě různých rolek a závitků. Dále se z rýže vyrábí víno, pálenka, škrob, ocet a dokonce i olej. Podobně jako rýže se ve Vietnamu zkonsumuje obrovské množství nudlí, a to jak ke snídani, tak k obědu, tak k večeři.

Kromě rýže jedí Vietnamci i velké množství čerstvé zeleniny a koření, zejména mátu, bazalku, pepř, zázvor a chilli. K dochucení se hojně užívá rybí omáčka a na jihu někdy i kokosové mléko. Především ve velkých městech se jí maso, a to drůbeží, hovězí, vepřové a rybí. Existuje zde i řada vegetariánských jídel pro vyznavače buddhismu.

Samozřejmě se najdou i pokrmy, na něž bychom se stěží podívali, natož je jedli. Třeba takové larvy bource morušového a jiný tepelně upravený hmyz, nechybí ani plazi. Jedná se však o příležitostní jídla, která se nejí každý den. V souvislosti s Vietnamci se často žertuje o konzumaci psiho masa. To se zde opravdu jí, zejména v severní části Vietnamu, dokonce existuje i speciální rasa určená k výkrmu a specializované restaurace. Ve velkých městech však na psi maso nenarazíme často a též není tak běžným pokrmem jako ryby, vepřové nebo kuřecí maso.

Pro Vietnam je charakteristické používání netypického ovoce, často kandovaného a nakládaného do roztodivných nálevů. Místo sladkých dortíků dopřávají Vietnamci svému tělu cukr v podobě manga, papáji, žakie, liči, rambutanu nebo pomela.

Při úpravě pokrmů dávají Vietnamci často přednost krátkému dušení místo smažení a dlouhého vaření.

Vietnamské restaurace

Ať už na ulici nebo v restauraci, všude se dá najíst chutně. Na ulici si můžeme vybrat, z čeho nám kuchař uvaří, i když hygiena není stoprocentní. Obyčejné kamenné hospůdky bývají většinou zaměřené na určitý druh pokrmů, např. na určitý typ nudlových pokrmů či pokrmů s rýží, anebo se specializují na některý druh masa (kachní aj.), na vnitřnosti či třeba na kaše. Existují zde i restaurace „evropského typu“, kde si host vybírá z jídelního lístku, i když zde zaplatí více.

Také v ČR můžeme vyrazit do vietnamské restaurace, i když těch čínských je víc. Chystáme-li se do nějaké, je jistě dobré znát názvy některých nejtýpějších pokrmů. Tradičních vietnamských jídel však existují stovky, možná dokonce tisíce.

Pho (silný nudlový vývar s masem), nem (známé smažené závitky v rýžovém papíře plněné mletým vepřovým masem, bambusovými klíčky, nudlemi, houbami aj.), bo kho (směs sušeného

vepřového masa se zeleninou), bun mang vit (kachní polévka s bílými rýžovými nudlemi), canh chua (kyselá polévka s rybím masem, rajčaty a bambusovými výhonky, která se jí na závěr jídla), nom – na jihu zvaný goi (salát smíchaný z různé zeleniny, mnohdy pikantní), nuoc mam (slaná omáčka nelibé vůně vyráběná z fermentovaných ryb; slouží k dochucování jídel), cafe sua da (silná káva se sladkým kondenzovaným mlékem a s ledem).

Vietnamský kónický klobouk

Výroba vietnamského kloboučku trvá zhruba čtyři hodiny a můžete ho koupit v přepočtu za pár korun. Využití kloboučku je opravdu široké, používá se jako:

- › lopatka na rýži
- › mísa na jídlo
- › ozdoba pro parádu
- › taška na nošení věcí
- › vějíř proti horku
- › deštník
- › slunečník

Nejdůležitější vietnamské svátky

Ve Vietnamu se neslaví narozeniny, ale dny úmrtí předků a rodinných příslušníků. Jsou jim na oltáři obětovaná nejrůznější jídla, která jsou pak po obřadu snědena. V každé rodině existuje v domě jeden oltář předků, kde rodina uctívá předky až do čtvrté generace. Dnešní mladá generace Vietnamců běžně slaví narozeniny (naopak oslavy jmenin neznají).

15. dne 8 měsíce podle lunárního kalendáře (obvykle spadá do září) mají všechny vietnamské děti svůj největší svátek. Pojídají se nejrůznější sladkosti a hrají se hry. Tomuto dni se říká Svátek středu podzimu (Tet trung thu).

Nejvýznamnější vietnamský svátek je Tet (přesněji Tet Nguyen Dan), což je oslava lunárního Nového roku. Probíhá v období konec ledna až polovina února. „Součástí příprav na svátek je výzdoba domu, kanceláře i obchodu květinami, přičemž novoročním stromkem v severním Vietnamu je malá kvetoucí broskvoň (na jihu země lidé upřednostňují rozkvetlou meruňku) a také kumkvatový stromček obalený plody, které se podobají malinkým mandarinkám. Broskev je podle tradice symbolem dlouhověkosti a nesmrtelnosti, načervenalá barva broskvových květů připomíná štěstí, krev, oheň a slunce. Broskvové květy mají také sílu ochraňovat rodinu před zlými duchy. Kumkvatové stroměčky se svými zelenými lístky, bílými květy a oranžovými plody zase představují pokračování života a střídání generací. Povinností každého člověka je vstoupit do nového roku řádně očištěn od sporů a dluhů, a také tělesně. Lidé houfně navštěvují holiče, ženy koupou děti, uklízejí celý dům, umývají nádobí a všechno náčiní používané na vaření, vyhazují nepotřebné věci. Během oslav Nového roku jsou připravovány slavnostní pokrmy, scházejí se příbuzní a známí, kteří si dávají dárky. Oslavy příchodu nového lunárního roku jsou také příležitostí pohostit duše předků jídlem, obětovat jim různé předměty a pomodlit se k nim.“ (Kocourek, Pechová; 2006: 58–59)

Vietnamská jména

Vietnamská jména se skládají ze dvou, tří a někdy i čtyř slabik. Jejich první slabika je příjmením, poslední (někdy předposlední a poslední) je obdobou našeho křestního jména. Tímto jménem (nikdy příjmením) se Vietnamci vzájemně oslovují. Často je mezi příjmením a jménem ještě slabika, která může i nemusí mít vlastní význam. Mužská křestní jména vyjadřují žádoucí vlastnosti (například Trung – Věrný) a ženské křestní jména vyjadřují něžnost a krásu (například Lan – Orchidej). Když se žena vdá, nechává si své rodové příjmení.

Co víme o Vietnamu? Co víme o Vietnamcích?

Cíl:

- › Studenti vyjmenují asociace k Vietnamu.
- › Studenti získají základní informace o zemi.

Návaznost na RVP:

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Průřezová téma: Multikulturální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Pomůcky: mapa JV Asie či Asie, tabule, obrázek draka, fotografie, obrysová mapa Vietnamu

Čas: 10 minut

Motivace: Z jaké země pochází tyto fotografie? O jaké zemi, resp. jejích obyvatelích si budeme povídat?

Postup:

- › Zeptejte se studentů, co ví o Vietnamu a Vietnamcích. Jejich postřehy zapisujte na tabuli.
- › Můžete použít návodné otázky:
 - › Ukažte Vietnam na mapě. Kde se Vietnam nachází? (JV Asie)
 - › Jak se jmenuje hlavní město Vietnamu? Najděte ho na mapě. (Ha Noi/Ha Noj)
 - › S jakými zeměmi Vietnam sousedí? (Čína, Laos, Kambodža)
 - › Kolik má Vietnam obyvatel? (84 milionů obyvatel)
 - › Kolik asi žije ve Vietnamu národností? (kolem 60 národností)
 - › Jak se píše ve Vietnamu? (latinkou jako u nás)
 - › Jaké je státní zřízení Vietnamu? (socialistická republika – komunismus)
 - › Vietnamská válka – kdy proběhla? Kdo s kým bojoval? (1964–1973, Jižní Vietnam s USA proti Severnímu Vietnamu s Ruskem a Čínou)
 - › Rozumí Vietnamci čínštině, aniž by se ji učili? (Ne, vietnamština a čínština jsou velmi odlišné jazyky.)
- › Společně shrňte informace, které studenti o Vietnamu a Vietnamcích vědí.
- › Zeptejte se studentů, co jim připomíná tvar Vietnamu (viz slepá mapa Vietnamu).
- › Zmíňte se, že Vietnam je zemí draka a zeptejte se, jak si draka představují (popř. ho mohou nakreslit), poté jim ukažte obrázek draka.

Seznámení s vietnamskou menšinou v ČR

Cíl:

- › Studenti se dozvědí o vietnamské menšině u nás.
- › Studenti zjistí, kdy a proč vietnamské obyvatelstvo přijelo do ČR.
- › Studenti zjistí, jaké má ČR historické vazby s Vietnamem.
- › Studenti získají informace o životě vietnamské menšiny u nás.
- › Studenti si uvědomí nelehkou situaci vietnamské menšiny v ČR.

Návaznost na RVP:

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Průřezová témata: Multikulturální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Pomůcky: papíry A3, fixy, pastelky

Čas: 30 minut

Postup:

- › Rozdělte studenty do 3–5 skupin (je 5 textů – sami si vyberte, které chcete použít, samozřejmě můžete použít texty všechny)
- › Každá skupina dostane text a papír.
- › Úkolem každé skupiny je přečíst si daný text a ztvárnit nejdůležitější informace na papír (napsat, nakreslit).
- › Poté členové skupiny představí svoji práci ostatním skupinám a řeknou spolužákům, co všechno se o vietnamském obyvatelstvu z textu dozvěděli.

Divný zaměstnavatel a zaměstnanec¹

Cíl:

- › Studenti se dozvědí o specifikách vietnamského chování a co znamená, když se na ně vietnamský občan usmívá.
- › Studenti se dozvědí, jaká úskalí se mohou skrývat v komunikaci příslušníků dvou různých kultur.
- › Studenti si uvědomí, že se člověk může z neznalosti jiné kultury dopouštět chyb.

Návaznost na RVP:

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Průřezová témata: Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Pomůcky: texty se zadáním pro zaměstnavatele a zaměstnance

Čas: 15 minut

Postup:

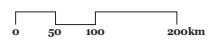
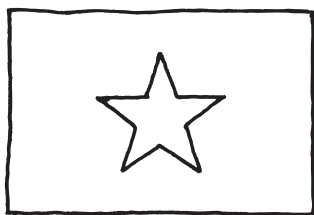
- › Vyberte dva dobrovolníky a vyjděte s nimi ven ze třídy. Každému studentovi zadejte jeho roli zvlášť, aby o ní studenti navzájem nevěděli. Jeden ze studentů je zaměstnavatel, druhý zaměstnanec.
 - › Zadání pro zaměstnavatele: Jste český zaměstnavatel, který již pětkrát zadal vietnamskému zaměstnanci jeho úkol. Zaměstnanec se vždy usmál a přikývnul. Nakonec ale stejný úkol nesplnil. Zaměstnavatel jde zaměstnanci vynadat, jde si to s ním vyřídit. Je velice rozložený a zaměstnanci nadává. Je rozčilený, zvyšuje hlas, mračí se, dívá se druhému do očí.
 - › Zadání zaměstnanec: Vietnamský zaměstnanec reaguje na zaměstnavatele a jeho nadávky a rozčilení mírným pokyvováním hlavy (jakoby mírná poklona), mírně se usmívá, nedívá se zaměstnavateli do očí. Je velice důležité, aby student zaměstnanec všechny tři rysy chování dodržel a zahrál je.
- › Oba studenti si scénku připraví. Vráť se do třídy.
- › Třída má za úkol sledovat scénku a všimnout si hlavních rysů chování obou herců. Uvidí scénku, jak zaměstnavatel nadává zaměstnanci a on se u toho usmívá, nedívá se mu do očí, a pokyvuje hlavou.
- › Diskutujte se studenty o tom, co viděli, jaké tomu přikládají příčiny a důvody, jaký z toho měli pocit. Vyzvěte oba aktéry scénky, aby hovořili o svých pocitech.
- › Zjistěte, zda si studenti všimli rozdílů v reakcích, do jaké míry jejich pocity odpovídaly situacím popsaným v komentáři.

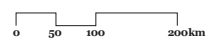
Komentáře: Pravidla slušného chování a očekávání Čechů a Vietnamců při komunikaci s druhými se liší. Pokud se někdo Čechovi dívá přímo do očí, považuje to většinou za známku pozornosti, upřímnosti. Vietnamec často jako známku nadřazenosti mluvčího či aroganci. Chce-li se Čech zachovat slušně, dívá se přímo do očí, Vietnamec je sklání a do očí se nedívá, vyjadřuje tak svou skromnost, úctu k druhému. Když se Čechovi někdo nedívá do očí, může to chápat jako ignoraci, nezájem, neupřímnost atd.

Tradiční reakcí na rozčilení druhého a na nepříjemné situace je ve Vietnamu mírný úsměv na tváři. (Ještě přeci nebudu již tak tíživou situaci zhoršovat svou negativní reakcí.) Češi mají tendenci úsměv Vietnamců často považovat za známky jejich příjemného pocitu i tehdy, znamená-li jejich úsměv pocit silné nepříjemnosti.

¹/Převzato a upraveno podle: KOCOUREK, J., PECHOVÁ, E. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany. Nakladatelství H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9

Co víme o Vietnamu? Co víme o Vietnamcích?

slavnostní oděv Ao zai (čti au zaj), autor: Arief Muttaqien Suyamto

typický dopravní prostředek ve Vietnamu, autor: André Megyeri

TEXT č. 1 – Proč přicházejí vietnamští obyvatelé do České republiky?

V současné době přichází většina vietnamského obyvatelstva do ČR za výdělkem. Ve Vietnamu jsou velké sociální rozdíly a celkově nízká životní úroveň. Většina vietnamských obyvatel pracuje v zemědělství. Mnoho kvalifikovaných a vysokoškolsky vzdělaných lidí nemá uplatnění. Vietnam byl v 80. letech postihnut také hladomorem, proto se většina obyvatel snaží finančně zabezpečit své rodiny.

Vietnamští obyvatelé pracují v České republice zejména v oblasti obchodu, kde se obchodní vztahy řídí asijskými zvyklostmi a pravidly. Většina vietnamských obyvatel plánuje po několika letech návrat zpět do Vietnamu. Ten se však většinou nekoná, což způsobuje, že jednotlivci, rodiny či jejich části žijí v ČR a snaží se vydělávat peníze, aby se mohli vrátit zpět do Vietnamu, a zároveň zde setrvávají, aby vydělali více a mohli podporovat své příbuzné ve své vlasti nebo jim pomohli vycestovat do ČR.

Dalším důvodem příchodu vietnamského obyvatelstva do ČR je touha po změně kulturního prostředí, poznání nového. Přicházejí, aby změnili materiální budoucnost své rodiny. Dodržují tři zásady: uživit na dobré úrovni rodinu, finančně zabezpečit děti a postarat se o rodiče, kteří zůstali ve Vietnamu.

Odhaduje se, že se na území ČR nachází asi 90 000 obyvatel vietnamské národnosti. Celé etnikum je na našem území rozloženo rovnoměrně. Nejvíce vietnamských obyvatel žije v Praze, Brně, Ostravě a Plzni.

TEXT č. 2 – Historie česko-vietnamských vztahů

Vietnamci začali přicházet do Československa v roce 1956. Během války ve Vietnamu, která trvala od roku 1964 až do roku 1975, byly do Československa posílány vietnamské děti a sirotci, kteří zde měli získat základní vzdělání. Většina z nich se později vrátila zpátky do své vlasti. V roce 1974 k nám přicházeli vietnamští pracovníci, kteří se měli vzdělávat v oblasti strojírenství, metalurgie či spotřebním průmyslu. V roce 1990 se většina vietnamských obyvatel vrátila zpět do Vietnamu. Od roku 1992 se stalo Československo a později Česká republika pro vietnamské obyvatelstvo cílovou zemí, kam přicházelo a přichází zejména kvůli vyšším výdělkům. Přišly také zbylé části rodin zde již usazených Vietnamců.

V roce 2000 získalo povolení k pobytu v České republice okolo 23 560 vietnamských občanů. Asi tisíc z nich dostalo v roce 2001 české občanství. Přesný počet vietnamských občanů je obtížné zjistit, protože většina z nich je u nás ilegálně. Někteří také bydlí a pracují na různých místech. Existuje skupina vietnamských občanů, kteří se přesouvají za obchodem po celé republice, jsou označováni jako tzv. pendleři. Do České republiky odcházejí zejména Vietové. Přicházejí z venkova či větších měst bývalého severního Vietnamu a chudších provincií a delty Rudé řeky.

TEXT č. 3 – Banánové děti

Vietnamské děti jsou v poněkud odlišné situaci než jejich rodiče. Navštěvují základní, střední a vysoké školy, kde dosahují vynikajících výsledků. Také český jazyk si osvojují velmi dobře. Za svůj domov považují Českou republiku (nebo chtějí odejít do nějaké západní země), ale zároveň se cítí být Vietnamci. Bohužel už ale neovládají tak dobře svůj rodný jazyk a nechtějí se ani vrátit zpátky do Vietnamu. Takové děti bývají označovány jako banánové děti. Na „povrchu“ vypadají jako Vietnamci, ale uvnitř už úplněmi Vietnamci nejsou. Mnohdy neznají ani vietnamské tradice nebo nemají vhodné místo ke slavení svých národních svátků.

V současné době existují v České republice tři vietnamské organizace: Svaz Vietnamců v České republice, Svaz vietnamských podnikatelů a Občanské sdružení vietnamsky hovořících občanů České republiky. Tyto organizace se snaží ve vietnamské komunitě podporovat její kulturu a zachovat u vietnamských dětí znalost jejich mateřského jazyka. Zároveň usilují o přiblížení vietnamské komunity české společnosti. Jako spojovací prostředek mezi oběma kulturami by měl sloužit časopis s názvem „Nový domov“, jehož vydání se plánuje v blízké budoucnosti. Pro žáky vietnamské národnosti žijící v ČR vychází časopis Bambus.

Příběh vietnamské ženy:

„Přijela jsem za svým manželem. Kdybych se ale znovu měla rozhodovat, jestli Vietnam opustím, zůstala bych doma, snažila se vyřešit situaci jinak. Mluvím dobře česky, mám vysokou školu a miluji vietnamskou kulturu. Vietnamští stánkaři mě neberou, protože pracuji v kanceláři a neprodávám zboží jako oni, Češi ve mně vidí vždy cizinku. Není to lehké. Děti se snažím učit vietnamsky, ale oni už se do Vietnamu natrvalo vrátit nechtějí, asi zůstanu v ČR.“

TEXT č. 4 – V čem se liší vietnamské chování od našeho?

První odlišností ve vietnamském chování je vnímání úsměvu. Úsměv má totiž v Asii kromě pocitu radosti, humoru a veselosti několik dalších významů. Úsměv vyjadřuje omluvu, když nerozumím projevu druhého člověka. Například když Čech vysvětluje něco Vietnamci a ten se usmívá a pokyvuje hlavou, neznamená to, že to chápe, ale že mu nerozuměl ani slovo.

Další odlišností je chování mileneckých párů. Ty se nesmějí na veřejnosti líbat. Zastávají názor, že s tím nejcennějším se nebudou vychloubat na veřejnosti.

Pohostinnost je jednou ze základních ctností slušného chování. Každý je připravený kdykoliv kohokoliv pohostit. Říhání a mlaskání u jídla není projevem neslušného chování, ale vyjadřuje pocit spokojenosti a pochvalu hostiteli.

Další odlišností od českého chování je vnímání tloušťky. Ve Vietnamu nemají lidé dost pestré stravy, navíc jsou vystavováni těžké fyzické práci a drsným klimatickým podmínkám, proto jen málo Vietnamců je tlustých. Když tedy vidí někoho tlustého, myslí si, že se má dobře a je schopen se o sebe postarat. Tloušťku vnímají pozitivně.

TEXT č. 5 – Soužití vietnamského obyvatelstva na území České republiky

Nejvýraznějším rysem vietnamské společnosti je její uzavřenost. Má několik příčin. Patří k nim jazyková neznalost a permanentní pracovní nasazení. Asi nejvýznamnější příčinou vietnamské uzavřenosti je odlišnost kultury, ze které Vietnamci pocházejí. Kvůli tomu u nás prožívají velký kulturní šok.

Už první vietnamští obyvatelé, kteří přijeli do České republiky, byli převezeni z letiště rovnou na ubytovny a byl jim určen vlastní program. Také jazyková bariéra zabránila hlubšímu seznámení s českým obyvatelstvem. Oddělenost života Vietnamců od života Čechů vedla k mnoha pověrám a předsudkům. Například se Češi obávali, že k nám přijíždějí vietnamští občané, kteří nejsou zdravotně prověřováni a mohou tedy být zdrojem různých chorob.

K uzavřenosti vietnamského obyvatelstva přispěly také tradiční hodnoty, které Vietnamci dodržují, jako je soukromí rodiny, a fakt, že sem zpočátku přijížděli většinou příbuzní a známí, kteří se vzájemně navštěvovali přes celou republiku. Vietnamští pracovníci měli svého zástupce, který za ně vyjednával veškeré věci na úřadech.

Určitý vliv zde měla také politická situace ve Vietnamu. Vietnamská ambasáda pečlivě dohlížela na to, jak se zde vietnamští obyvatelé chovají. Tyto bariéry vzájemných styků se odrážejí v chování Vietnamců dodnes.

V současné době je velkým problémem nejistota pobytu v České republice, protože nově příchozí vietnamští obyvatelé musí žádat každý rok o povolení k pobytu, což jim brání asimilovat se zde a zařídit si svůj vlastní život podle svých představ.

Použité zdroje

- ARNIKA: TOXICKÉ LÁTKY. [online]. Dostupné na: <<http://www.toxickelatky.arnika.org/dioxiny-ve-vietnamu>>
- BATEMAN, G., EGANOVÁ, V. *Zeměpis světa*. Praha. Columbus, 1999. ISBN 80-901727-6-8
- BUSINESSINFO.CZ: VIETNAM, VNITROPOLITICKÁ CHARAKTERISTIKA. [online]. Dostupné na: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/vietnam-vnitropoliticka-charakteristika/2/1000667/>>
- CIA: WORLD FACTBOOK, VIETNAM. [online]. Dostupné na: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/VM.html>>
- CZECHKID: VIETNAMCI V ČESKÉ REPUBLICE – 1200 KM VZDUŠNOU ČAROU OD SVÉ VLASTI. [online]. Dostupné na: <<http://www.czechkid.cz/si1250.html>>
- KOCOUREK, J., PECHOVÁ, E. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany. Nakladatelství H&H, 2006. ISBN 80-7319-055-9
- ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha. Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9
- VARIANTY: VIETNAMCI V ČESKÉ REPUBLICE – SOUČASNOST. [online]. Dostupné na: <<http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly/b05cizinci/01/08.pdf>>
- VARIANTY: KULTURNÍ SPECIFIKA. [online]. Dostupné na: <<http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly/b05cizinci/01/10.pdf>>
- VĚŘENÍ.CZ: VIETNAMSKÁ KUCHYŇ. [online]. Dostupné na: <<http://www.vareni.cz/trendy/vietnamska-kuchyne>>

AUTOŘI FOTOGAFIÍ

André MEGYERI, Arief Muttaqien SUYAMTO

DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ

- BLAFKOVÁ, M. *Specifika života vietnamské komunity v ČR*. [online]. Dostupné na: <<http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/343-specifika-zivota-vietnamske-komunity-v-cr.html>>
- CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE. [online]. Dostupné na: <<http://www.cizinci.cz/>>
- DNY VIETNAMSKÉ KULTURY VE SLANÉM. [online]. Dostupné na: <<http://www.vietnam.slany.cz/vietnam-a-cr.html>>
- KLUB HANOI. [online]. Dostupné na: <<http://www.klubhanoi.cz/>>
- MULTIKULTURNÍ CENTRUM PRAHA. [online]. Dostupné na: <<http://www.mkc.cz/>>
- PARTRIDGE, Ch. *Lexikon světových náboženství*. Praha. Slovart, 2006. ISBN 80-7209-796-2
- ŠÍŠKOVÁ, T. (ed.) *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha. Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8
- VARIANTY. [online]. Dostupné na: <<http://www.varianty.cz/>>